

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Drs C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr B. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr E. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rulmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.
(Tijdelijk adres: Drs C. TAZELAAR, Overtoom 350, Amsterdam.)

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned-Indië f2.— per jaar.
Advertentiën: 35 cent per regel.

Tot nadere aankondiging is het adres der Redactie:
Drs C. TAZELAAR, Overtoom 350, Amsterdam.

INHOUD: Onze Psalmberijming III. — Uit de Schrift: We... de voornamen! (Amos 6:1) — Wijsbegeerte: Wijsbegeerte in twee L. — Geestelijke Adviezen. — Pop. Wetenschap-Schetsen: Rondom de Bijbelsche treurspelen van Racine IX. — Uit het Pol- en Soc. Leven: De groote boycot. — Literatuur en Kunst: Marie Diers, Het levende Ruit; G. Thunissen, Het moeilijke begin; G. Schrijver, Hoogtijden. — Perschoonw. — Kerknieuws.

ONZE PSALMBERIJMING.

III.

Bijkens sym. dale rapporten en agenda heeft de zaak eenen nieuwe psalmberijming of eenen revisie der bestaande de aandacht onder ons. Evenwel nog niet in die mate, dat het in gids was, aan uitgesproken verlangens uitvoering te geven. Toch is het goed, de belangstelling levendig te houden. Er zijn veel bezwaren tegen de bestaande berijming in te brengen. Reeds de manier, waarop zij tot stand kwam, is in staat de antipathie der Gereformeerden te wekken en niet minder die van hen, welke bij een psalmberijming aesthetische grondregelen hier zien met voeten getreden.

Reeds wanneer het onderzoek zich beperkt tot psalm 1—20, staat men op verschillende bezwaren: verouderd, kromme, matige, monothetische beeldspraak, die de gedachten van het hebreewsch niet in de verte benadert, en een gedachtenwereld, die ver beneden die der H.S. blijft.

Zoo als we opmerkten, willen we nu uit exegetisch oogpunt letten op de manier, waarop onze psalmberijming den grondtekst heeft weergegeven.

Voor we beginnen, aanmerkingen te maken, willen we billykheidshalve opmerken, dat de berijmers in hoofdzak gebonden waren aan de vaak foutieve statenvertaling; en ook, dat met den besten wil ter wereld, iemand, die een tekst, proza of poëzie, uit andere taal moet weergeven in zijn eigen taal, er nooit aan ontkomen kan, elementen in den tekst van zijn vertaling in te dragen, die niet in zijn origineel stonden; gelijk ook, wil hij niet al te breed worden, onwillekeurig elementen, die in den oorspronkelijken tekst liggen, bij hem min of meer verwaarloosd zullen worden, wanneer hij in gebonden taal wil overzetten, wat hij gelezen heeft. Ja, zelfs bij de breedste bewerking, ontkomt niemand aan het gevaar, den tekst te verkrachten. Als Dirk Rafaelesz, Camphuyzen (1586—1627) Psalm 121 wil weergeven, wordt ook onder zijn handen het lied bedorven:

Ick hoor trompetten klinken;
De vyand is na-bij;
Ick zie harnassen blinken;
En niemand is met my.
Het hert klopt door 't benauwen;
Dies laet ick, diep beschroomt,
't Gesicht 't gebergt aenschouwen,
Of daer geen hulp van koomt.

Maar deze oorlogssfeer is wel wat al te veel een verloocheining van de rust in het lied „hamma-looth", het bedevaartslid.

Eenzelfde zelfverplichting tot het bewust geven van eigen exegese juist door de breedere uitwerking van het soms moeilijk te exogetiseeren tekstgedeelte bewijst, ook in Psalm 121 Camphuyzen:

De som', op hoogen dage,
Schoon sy al brandig steekt,
Kan door haer hit niet plagen,
als hy (God) haer krachten breekt;
De maen, in vachten nachte,
Schoon sy de le'en verkond,
Doel op ons le'en geen krachte
Als by z' in warmte houd.

In het overigens mooie lied is hier dus een opvatting van de gevaren, die de maan bij nacht kan oefenen, aan het woord gekomen, die voor het minst aanvechtbaar is, door de Statenvertaling niet in de hand gewerkt wordt (de kantteekeningen zwijgen) en door de vertaling, die van een „sta-

kende maan" spreekt, eerder tegengesproken dan gesteund wordt. De dichter stond hier voor de keus, het hebreewsch zonder commentaar over te nemen, of zijn opvatting te geven, waarbij dan vroeger of later een ander, die een andere opvatting van den tekst heeft, het vers onbruikbaar moet verklaren; wat niet noodig zou geweest zijn, indien de dichter het gewaagd had, zoo te berijmen, dat voor de verklaring van den tekst evenveel mogelijkheden bleven als nu het hebreewsche lied zelf die mogelijkheden laat bestaan. Trouwens, Camphuyzen gaat niet alleen over exegetisch ijs van één nacht. Hetzelfde doet, in denzelfden maanpassus Vondel:

Geene zon, by middagtijde,
Daer geen dach
U beschaduwt, zal u steeken;
Geene maen
's Nachts u zien van kou bezweeken
En vergaen.

Typeerend is in dit verband ook Heiman Dullaert in zijn „Uitbreiding van den CXXXIV psalm". Ongetwijfeld heeft hij het magische: de Heere zegene u uit Sion, beter begrepen dan wij, die alleen aan den langs lijnen van hollandsche geleidelijkheid komenden zegen denken, zoo vaak wij „de bekende zegenbete uit Psalm 134" opgeven bij bruiloften, afscheiden, misgaders intreden en bidstonden. Hoor, hoe forsich bij hem de zegen, die van Sion komt, klinkt:

Kerkgewygen, onterknepen,
Zoo moet God, die met een woort
Aarde en Hemel heeft geschapen,
Die u van zijn Sion hoort,
Uw godvruchtig tempellevon
't Aartrijk tot een erfdeel geven;
U, die zynen Name prijelt,
Kroonen haven andre volken,
Zoo als Sion door de wolken
Beven andre bergen rijst;
En u, na dit sterflijk leven
In 't muzyk
Van zijn Rijk
Eeuw'g stem en toonen geven;
Smeekt hem hierom algelyk.

Nietwaar, daar is veel moois in. We worden er nog weer eens aan herinnerd, dat bij dit lied, dat wij voor knielende bruidsparen en zichtbaar aangedane jubilanten schier gereserveerd hebben, dezelfde tempeldienaren worden aangesproken, die in het begin van den anders kort genoeg gehouden psalm worden in het oog gevat. Het transcendente van den zegen „uit Sion" is goed begrepen. Maar overigens draagt toch ook Dullaert weer elementen in, die het lied een anderen inhoud geven, en het dus ook verzwakken; men denke aan de kerkgewyden, onterknepen, en aan de muzyk in 't hemelryk.

* * *

Met opzet heb ik deze algemeene opmerking vooropgesteld, om den schijn van partijdigheid tegen onze tegenwoordige berijming te ontgaan.

En als wij dan in de wetenschap, dat de vaderen, die ons doen zingen, van gelijke beweging zijn als alle rijmend vleesch, hun berijming toetsen aan den maatstaf der nauwkeurige exegese, dan komen hun menigvuldige zwakheden al spoedig voor den dag.

Ik beperk me, zoo men weet, tot Ps. 1—20.

We beginnen met het meer algemeene.

Herhaaldelijk vinden we imperfecta voor praesentia, d.w.z. onvoltooid verleden tijd voor onvoltooid tegenwoordigen tijd. De dichter van psalm 3 riep God niet aan, maar roept tot God; en God zag niet slechts „van Zion neer", maar: „Hij verhoort mij van zijn heiligen berg" (N. 1).

1) Met „N." duid ik aan de reeds genoemde vertaling van Prof. Dr A. Noordzij. Men vergelijke ook 17: „Ik hield gestaag mijn rechten in het oog, terwijl mijn wet mijn ziel tot doorga bevoog" met 17:23 (N.): „Want al zijn geboden zijn voor mij en zijn inzettingen doe ik niet van mij weg". Evenzoo 17:13, vgl. N. 17:44.

Zoo wordt ook wel een voorwaardelijke zin gerijmd, waar het hebreewsch een niet-voorwaardelijke constructie geeft. B.v.

Zijt gij beroerd, ontsteld, verlegen,
Zoo zondigt niet; verzaakt uw wil. (4.)

Maar dat beroerd-zijn is juist goed, het wordt geboden:

Beeft en zondigt niet,
Overlegt op uw legerstede en zwijgt. (N. 4:5.)

En, precies omgekeerd, wordt soms een voorwaardelijke zin van den grondtekst weggevoerd en verhaspeld in de berijming (natuurlijk weer te goeder trouw en vaak in navolging van de Statenvertaling). Dit geschiedt b.v. in psalm 17:3. Onze vertaling heeft daar „gij hebt mij des nachts bezocht". En het rijm heeft:

Gij toetstet mij bij dag en nacht;
Gij vondt mij trouw, in vreugd of smarte.

Maar vergelijking met het onderzoek van later tijd heeft aan het licht gebracht, dat de zin conditioneel is:

Proeft Gij mijn hart, onderzoekt Gij mij des nachts,
toetst Gij mij, dan vindt Gij niets snoeds bij mij.
(N. 17:3.)

Veel meer zijn de voorbeelden, waarmee men kan betoogen, dat de titel van de berijming van Lukas d'Here voor onze berijming te mooi zou zijn, evenals trouwens voor de zijne (1565): „Psalm David na d'Ebreusche waarheyt en d'adderbeste exemplairen oft translation, liedekinswijs in dichte gestelt". Men leze maar verder. Dan treft u het gebruik van een indicatief (aantoonende wijs) in plaats van een imperatief (gebiedende wijs). B.v. 4:6: „Offert gerechte offers" wordt: „Dan zult gij recht naar 't onter treden en offren God een rein gemoed". Ook komt voor een conjunctief in plaats van een indicatief; maar dit zijn meestal zonden tegen het nederlandsche taaleigen: b.v. vergeet, verberg, gadesla, zie, ga uit 10^e; en aanschouw in 10^e en moog in 15^e. Maar tegen het hebreewsch zelf zondigt 7^e:

Zoo zullen zich geheele scharen
Van volken om u heen vergaen....;

want hier staat (N. 7:8): Dat de vergadering der volken U omringe: de conjunctief, en niet de indicatief.

Elders wordt het onderwerp van den zin geheel verkeerd begrepen. Bekend is 7^e:

God zal zijn glinstrend wrakzwaard wetten;
Hij kromt en spant alreë zijn' boog,
En dreigt met pijlen van omhoog.

Maar de pijlen dreigen niet van omhoog, maar van beneden, in horizontale richting; niet God, maar de vijand van den dichter dreigt:

Waarlijk, weer wet hij het zwaard,
spant hij zijn boog en richt dien;
maar tegen zichzelf richt hij die doodswapenen....
(N. 7:13.)

En daarmee vervalt dan ook het eerste gedeelte van 7^e; een voorstelling trouwens van Gods wrak, die niet zóo opvoedend-anthropomorph is, als de bijbel zelf. Trouwens, ook het tweede gedeelte van 7^e wordt nu onjuist. Wat de berijming aldus wil weergeven:

„Wie hittig woedt, zal niet bestaan",

wordt bij Noordzij zóó vertaald:

maar tegen zichzelf richt hij die doodswapenen,
maakt hij zijn pijlen tot brandschichten.

Scherp is ook de tegenstelling tusschen de berijming van 9^e en den grondtekst volgens betere vertaling.

2) Evenzoo 16:8: Is Hij aan mijn rechterhand (conditioneel zin), dan wankel ik niet. De berijming heeft: Zijn rechterhand zal nooit mijn val gedoogen.